ИЈИУН ЈАЗЫЧЫЛАРЫ ВӘ ЈАЗЫЧЫ ЈАРАДЫЧЫЛАР ҮЧҮН ГОНАФЫМЫЗДЫР

МУДАФИӘ КҮНҮДҮР

ОНУ ҺӘР АЈ КӨЗЛӘЈИРЛӘР

Бизим Азәрбајҹан дилдарлы «Көјөрчин» журналынын бир ај ичәрисиндә ики нөмрәсидир. Ахы, бу журнал өзүнүн ренкарион, елми шекилдә, мәгаләләр, мәгаләләр, мәгаләләр, мәрасим материаллары илә онлара сәнинч вә фәрәф ичәрисиндә, 300 мин јахын әбунәчиси вардыр, бу о демәкдир ки, бир ајда бир јох, бир ајда ики дәфә, бир јох, бир ајда ики дәфә, «Көјөрчин»ә мөхтәф китабханаларда да алыр. Демәк, онларын — охучуларын сајы јүзләр чохдур.

«Көјөрчин»ин илк јазмасы өтән ил бундан әввәл, 1958-чи илин јајында ајлыда чаванларын, ирәли ајлыда, бирдән чевриилмишдир. Ө гадар ки, бу, нәгәл чап олунмушдур, сајмасында гуртармаг олмаз, јазмаларын бир јерә јығылмасы мүмкүн дејил. Тәнгид Азәрбајҹан јазычыларынын јох, бәс дә гардаш республикаларын, дүнја әдәбијјатынын јазычыларын онун сәнифәләриндә тез-тез јазмуштурлар. Ушаглар илә бәрабәр, бир нөмрәсиндә бир, јахуд ики нәфәр чап олунур. Бу гәдәр журналын илк нөмрәсин чыхандан сонра онун сәнифәләриндә Азәрбајҹанын ән көркәмли сәнәткарларынын имзаларына раст әлирик. Сүлејман Рәһимовун, Мирза Ибрагимовун, Әли Вәлијевин, Мәммәд Рәһимин, Рәсул Рзанын, Сејидәмин Рустәмин, Мәһди Һүсејнин, Өһмәд Чәмилин, Илјас Ефәндијевин, Мирварид Дилбазинин, Низаҹ Рәфибәјлинин әсәрләри илк чыхмалары олмамгар бадиәсидир.

«Көјөрчин» Азәрбајҹан јазычыларынын нисбәтләриндә бәзиларынын ушаг вә гөнчләр әдәбијјатынын мәјдан чыхмасында тә'сир әсәрләрindән, Ушаг вә Гәнчләр јазычылары Иттифагы Өлкәсиндә, Мискәјл Рәагулзадә, Мәһди Сејидәдә, Һәбибә, Ејнулла Агајев, Сејрәт Чәббарәдә журналда сәнинчләрини мәрасим ичәрисиндә чыхмыш етмишдир. Һәлә мүәсир јазычыларымызын әсәрләрини дејирик. Онун одөн гүвәләрини да нисбәтләрдә «Көјөрчин» журналы редаксијасы әлиндән әсәрләрини ахтармалы олмушдуг.

«Көјөрчин» — бәзиларымыз үчүн бир-бириндән мараглы рубрикалар ачмышдыр. «Достлуг клубу» — бүтүн ушаглары достлуга сәсләјән бир рубрикадыр. Бу клубда республикадан јаҹан ушаглары шин ојунлары өјрәдилир. «Табиәт кушәси» дүнјадакы мөчүзәләрдән бәһс едилдикдә ушаглара мә'лумат верир. «Елм вә сәнәт уғулары» сәнәкларындә дүнјанын ән бөјүк алимләри, сәнәткарлары барәсиндә сөһбәт ачылыр. Бу мәгаләләрдә Азәрбајҹан јазычы Емин Мәһмудов апарыр. «Балача Несрәддин» ики јумор долу, әјләнчәли кушәдир. Шаир Бәкир Зија һәр дәфә хүсуси бәнзәмә бәзәјирләр. Бүтүн бунлардан әлавә журналын «Кәнч ихтирачылар сәнәфәси», «Һәр бир сәнәт јашлыдыр, бәзисиз нәтәсин сеч», «Ахтар, дүшүн һәр дәфә, сәниндир бу сәнифә», «Китаб рәфи», «Сүбүт кукланын нәгәбәдәсә» кими кушәләр әнәнәсини давам етдирир. «Көјөрчин»ин шәкил галерејасы әрдә дүнјанын бөјүк рәссамларынын ушаг портретләринин дәрс олумасыз әсәтик тәрбијә әлә әлагәдардыр. Гој ушаглар индидән сел, бөјүк сәнәткарлар үчүн нүмунә јаратсынлар. Бу мә'нада јазычыларымызын, рәссамларымызын, бәстәкарларымызын өјәтләрindә бөјүк әдәби мәктәбләрин јаранмасы тәрбијәсиндә бөјүк рол ојнадығынына инан етмәјә өјтләнә јох.

Гарабаг республикаларда чыхан ушаг журналлары илә әлагалар мүчүдүдур. Хүсусилә Украјнанын «Варвинок» вә «Малјатко» журналлары илә. Литва ушагларынын сәнинчләр журналы «Гајнус» адланыр. Бу журналда «Көјөрчин» чох-чох дәрсләр өјрәнә биләрик. Литванын Шавечнок јазычысы Ромас Ешчинскинин мәктәбә достлуг әсәрләрини тәрҹүмә етмәсиндә бөјүк әмәји вардыр. Литванын Шавечнок рајонунадакы Решкутјанд јазыҹы сәнинчилинин мәктәби илә Сумгајыт мөктәбинин мүәллимләри, шакирдләри әсчүн илин ијәбр ајында Литванын Решкутјанд кәнд мәктәбинин гонаглары Сумгајыт. Бу әл ичә сүмгајытлылар литвалылары өз мәктәбләрindә гаршыламаҹаглар. Әлбәтдә, бу достлуг әлагалары өз өкәнин һәм «Гајнус», һәм дә «Көјөрчин» журналларын сәнифәләрindә чәкмәлидир.

Журналын бүтүн ај нөмрәләри һазырлар, јаҹы нөмрәләри һагтында толаш әчүнмәјә дүшмә. Чүнки бу нөмрәләрин дә материаллары вар, онлар өз ренкарион материаллары әлавә олмуш бир нөмрәдә, ајлыда, ики нөмрәдә етмиш, өнә заманда ушаглар үчүн һекајәләр јазмышдыр. «Көјөрчин» өнә ајда сәлиф, һәм һекајәләрини чап едир, һәм дә өз өнә ајгында хатирә очерки. Јогин ки, мөшһур нәсаф шаири Лорканын ушаглар үчүн јазмадығы ше'рләр јазмаҹы мараглыдыр. Онун ше'рләри Рафиг Јусифин тәрҹүмәсиндә чапдан чыхмышдыр. Азәрбајҹанда Азәрбајҹан ушаглары чох мараг көстәрдикләри бу барәдә кәнин мә'лумат верилмәкдә. «Елм вә сәнәт уғулары» силсилә сәнидә Емин Мәһмудов Рәфиг Бәһбәнов вә Мишелиелә Іагтында јазмалы бәнзәлмәз ушаглыгдан бәһс едир. Мәгаләдә Өмрәк Өмрәјевин, Фуад Тарывердијевин һекајәләри, Чабир Новрузун, Әлиә Чәмилин, Агасофанын, Мәммәд Нәмәдин, Аслан Кәмәрлинин, Мобил Гурбанынын, Сејрәт Ибрәһимин, Әләскәр Өлөјеф, Ејнулла Агајев, Сејрәт Ибрәһимин, Әләскәр Өлөјеф, Ејнулла Агајев, Сејрәт Ибрәһимин, Әләскәр Өлөјеф, Ејнулла ше'рләри чапа һазырдыр. Чабиниҹ Мәммәдов алтыа јаппы ушаглара һәјәтләриндә сөһбәтчә јазмышдыр, бу сәнинчи да јаҹы нөмрәдә чыхачагдыр. Јазычылардан Гылман Илкин, Іусејн Аббасов, Елчин «Көјөрчин» үчүн јени һекајәләр јазмышдыр.

«Көјөрчин»ин бир јердә охуучулары вар: Күрчүстанда, Ермәнистанда, Өзбәкистанда, Түркмәнистанда, Русијада. Бу журнал төкчә ушаглар үчүн јох, һәм багча тәрбијәчиләри, һәм өјтәдан синиф мүәллимләри, институт вә техникумлар бир сөзлә, бүтүн јашлылар. Ушаг өјрәнмәсиндә бу мәгаләләрдә тәдгиг едән алимләр дә «Көјөрчин» журналынын мүнтәзәм суратдә иштирачыдыр.

«Көјөрчин» журналы һамынын ушуна јахын әсәрләрини, өнә истәјирик ки, онун гәнаәтләри даһа мөһкәм олсун, ренкарион ән јахын олсун, бүтүн Азәрбајҹан ушагларына бир сәнинч өрмәгинә нәмин то'сир бурахсын. Истәрик ки, «Көјөрчин» бүтүн Азәрбајҹан аиләләрини — о өнин балача сәнинә кими, бир ишыг кими дахил олсун!

Тофиг МӘЛМУД,
«Көјөрчин» журналынын редактору.

НИКМӘТ ЗИЈА

ДОНДУРМА ЕВЧИК

ҺӘКАЈӘ

Онун ады Елнурдур. Ушаглар Елнуру «Дондурма евчик» ләгәбләндиләр дә вар. Јогин бәзи балача олдуғундан бу гәдәр ад вериблә. Бәлкә дә... чешмә тәмиздәнмиш... әнә... Дәтут, буну билән јохдур. Елнејинин шүшәси елә галындыр ки, Кәләрәнин гәрәсі онларын арасындан өрн кәлдә дондурма охшајыр, һамыја мараг бахыслар.

Бир шүшә бәнз кәм јојрәдә Елнур чаты бәлмәр. Ујдурмагдә! Јох, јо-ох, јаланчы дејил, өмрүндә јалан данышмаз. Бәзидә елә әһвалатлар төгушдурур ки, һамынын ағ вә ачыг галыр. Дејир, бәјәнәнә јаҹчы олачагам.

Лап елә о ким... Һава чох-чох истидир. Кәјләр ачы бәзі од токуздурду. Күнүшин алтында дәјанмаг олмурду. Адамы өләләри ачмышдыр. Бәч ки, бәзі фикир верәнләрә өгланлар) елә һәјәтдәки кешкүн коллисинә кизләнмишдиләр. Өз јарпаг јарпаг верилмәдәр. Елнур да онларын арасындадыр. Сөһбәт өјләрдәдир.

Ушаглардан бири дејр:

— Нә јахшы дондурма чимирдим. Үзәрдим... үзәрдим... үзәрдим. Сөһбәдән ахшамачан. Судан чыхмадым...

О бириси дејр:

— Чимәјә биләсән јохуду. Јахшы сорум, бу кимә лимонад өлсәјдим, өчрдим...

Һәр үрәјиндә кечини сө) дејр. Нәәбә Елнур чәнәнда о, дәдәсларынын јалаҹаб јаҹа вашча дилдиндә:

— Дондурма өлсәјдиз, ја јордум. Учуу, јох, дөрдүнү. Бәзи... ех, һамысындан јахшысы... Билирсинизә нәјим олаҹ дыр! Дондурмадан өччәдим... Өз арзусунә ујдуғуну. Тамсынмалы. Елә бил шиширәм дондурма өрнә)ә-ләјә боғазында сулаҹуф кечди. — Диварлары өччәјимин гәјмәлары дондурмадан ојлдыы... Дамы мәјданын дондурмадан. Дәрәләрә да, просиндон. Гыпырмысы... Пәнчәрәләрим, гапыларын өскәнә шоколадлыдыр. Чарпаҹ дондурма, столуз да дондурма-тортдан! О ким атам әлмышды. Лоз-зәәт! Сизинлә ојнајырам, ојнајырдым. Елә ки, ...